

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-40>

УДК 338.43

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ, РОЗРОБКИ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПІДТРИМКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ

METHODOLOGY FOR THE RESEARCH, DEVELOPMENT, AND IMPLEMENTATION OF INVESTMENT SUPPORT MECHANISMS FOR THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR IN UKRAINE

Судук Наталія Василівна

кандидат економічних наук, доцент,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9720-7061>

Ковтуник Богдан Анатолійович

аспірант,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-1142-5342>

Слюсаренко Нестор Несторович

аспірант,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-4927-8954>

Suduk Nataliia, Kovtunyk Bohdan, Sliusarenko Nestor
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Стаття присвячена розробці методології дослідження, створення та впровадження механізмів інвестиційної підтримки сталого розвитку аграрного сектору України. У роботі запропоновано комплексну методологію, яка охоплює аналіз інвестиційних потреб, розробку фінансових інструментів і оцінку їх ефективності. Особливу увагу приділено адаптації механізмів до викликів воєнного стану, кліматичних змін та євроінтеграційних процесів, зокрема необхідність стабільного правового середовища та розширення доступу до фінансування для малих і середніх агровиробників. Дослідження виявило ключові проблеми, такі як нестабільність законодавчого середовища, недостатня статистична база для аналізу потреб малих господарств і низький рівень інноваційності, що обмежують ефективність інвестиційних механізмів. Стаття підкреслює необхідність комплексного підходу, який поєднує економічні, екологічні та соціальні аспекти, для забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України в умовах сучасних викликів.

Ключові слова: методологія досліджень, інвестиційні програми, сталий розвиток, аграрний сектор, Євроінтеграція, інноваційні проекти, національна економіка.

The article is devoted to the development of a methodology for researching, designing, and implementing mechanisms for investment support of the sustainable development of Ukraine's agricultural sector. Based on a systemic approach, modern investment programs, including state grants, preferential lending, and international initiatives aimed at modernizing and enhancing the ecological and economic stability of the sector, are analyzed. The study proposes a comprehensive methodology that encompasses the analysis of investment needs, the development of financial instruments, and the evaluation of their effectiveness. Special attention is given to adapting these mechanisms to the challenges of the state of war, climate change, and European integration processes, particularly the need for a stable legal environment and expanded access to financing for small and medium-sized agricultural producers. The research highlights major challenges, such as an unstable legislative environment, an insufficient statistical base for analyzing the needs of small farms, and low levels of innovation, which limit the effectiveness of investment mechanisms. A set of recommendations is proposed, including the establishment of

standardized procedures for assessing investment needs, the integration of digital technologies to enhance financing transparency, and the deepening of international cooperation with organizations such as FAO and UNDP to adopt best global practices. The article emphasizes the need for a comprehensive approach that integrates economic, ecological, and social aspects to ensure the sustainable development of Ukraine's agricultural sector in the face of contemporary challenges. To achieve sustainable development, it is crucial to ensure effective coordination of actions among the state, business, the scientific community, and international partners. Develop a national program for investment support of sustainable development in the agricultural sector, with an emphasis on "green" technologies. Promote the development of public-private partnerships to implement strategic projects aimed at modernizing agricultural infrastructure. Improve legislation to stimulate ecological investments, including incentives for enterprises that adopt innovative technologies. Develop educational and informational programs for agricultural producers, involving international experts.

Keywords: research methodology, investment programs, sustainable development, agricultural sector, European integration, innovative projects, national economy.

Постановка проблеми. Сталий розвиток аграрного сектору є ключовою умовою забезпечення продовольчої безпеки, економічної стабільності та збереження природного середовища. У сучасних умовах глобальних викликів, таких як зміни клімату, урбанізація та виснаження природних ресурсів, виникає потреба в розробці ефективних механізмів інвестиційної підтримки, які здатні стимулювати розвиток аграрного сектору на основі принципів сталості.

В Україні аграрний сектор виступає важливою складовою національної економіки, однак його розвиток значною мірою залежить від інвестиційного забезпечення. Незважаючи на наявність певних державних програм та міжнародної допомоги, рівень залучення інвестицій залишається недостатнім для вирішення системних проблем галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика методології дослідження, розробки та впровадження механізмів інвестиційної підтримки сталого розвитку аграрного сектору в Україні активно досліджується в науковій літературі останніх років. Зокрема, Домбровська С. М. та Науменко А. О. [1] на основі порівняння українських та міжнародних практик регулювання аграрного сектору, пропонують методологію інтеграції страхових і фінансово-кредитних інструментів для інвестиційної підтримки.

Дослідники Лопатинський Ю. М. та Буринська О. І. [2] визначають державно-приватне партнерство як ключовий механізм залучення інвестицій, пропонуючи методологію для створення інвестиційних програм, що сприяють модернізації галузі. Також для визначення інтегрального показника сталості, який враховує економічні, екологічні та соціальні аспекти, застосовують економіко-статистичний, соціологічний та економіко-математичний методи.

Радченко О. Д. [7] узагальнює теоретичні підходи до оцінки фінансового потенціалу аграрного сектору: на основі використання методів фінансової теорії, порівнянь і статистичного аналізу, пропонує методологію оцінки ресурсів, бюджетної підтримки та інвестицій, що сприяють сталому розвитку.

Науковці Латинін М. А. та Харченко Т. О. [9] пропонують методологію оцінки результативності державних програм, роблячи акцент на стабільному правовому середовищі та доступі до фінансування для малих господарств. Також аналізують ефективність інвестиційних механізмів за допомогою економіко-статистичного та системного методів.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри широкий спектр наукових досліджень у аграрному секторі України, залишаються аспекти, що потребують подальшого вивчення. Так, недостатньо дослідженими є механізми інвестиційної підтримки сталого розвитку аграрного сектору в Україні.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у розробці методології дослідження механізмів інвестиційної підтримки, яка враховує специфіку сталого розвитку аграрного сектору України. Основними завданнями є аналіз існуючих підходів, визначення ключових факторів впливу та розробка інструментів, які сприятимуть підвищенню ефективності інвестиційних процесів у даному секторі.

Розробка науково обґрунтованої методології дозволить сформувати комплексний підхід до вирішення проблеми інвестиційної підтримки, сприятиме досягненню збалансованого економічного, соціального та екологічного розвитку аграрного сектору.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сталий розвиток аграрного сектору базується на інтеграції економічних, соціальних та екологічних цілей. Визначаль-

ними характеристиками сталого розвитку є забезпечення довгострокової продуктивності земельних ресурсів, зниження негативного впливу на довкілля та покращення соціальних умов у сільській місцевості [6].

Інвестиційна підтримка сталого розвитку розглядається як механізм, що включає залучення ресурсів для фінансування проєктів у сфері екологізації виробництва, впровадження інноваційних технологій, розвитку сільських територій та адаптації до змін клімату. Теоретичним підґрунтям є роботи вчених у галузі інвестиційного менеджменту, економіки природокористування та стійкого розвитку, зокрема дослідження механізмів державного регулювання, приватного партнерства та міжнародної допомоги [3].

Особливе значення мають сучасні концепції "зелених інвестицій", які фокусуються на фінансуванні проєктів із високим екологічним ефектом, та "інвестиційної привабливості", яка визначає можливості залучення приватного капіталу до аграрного сектору.

В цілому можна визначити наступну методологію дослідження механізмів інвестиційної

підтримки сталого розвитку аграрного сектору в Україні (рис. 1).

Розроблені механізми інвестиційної підтримки сталого розвитку аграрного сектору, які враховують специфіку українського аграрного сектору та дозволяють сформувати підґрунтя для його сталого розвитку через ефективне залучення та використання інвестицій (рис. 2).

Практичне впровадження розроблених механізмів інвестиційної підтримки сталого розвитку аграрного сектору в Україні потребує комплексного підходу, що враховує специфіку національної економіки, доступність ресурсів та актуальні виклики в аграрній галузі.

Одним із ключових кроків є створення відповідної нормативно-правової бази, яка забезпечить сприятливі умови для залучення інвестицій. Необхідно розробити законодавчі акти, які регламентуватимуть функціонування "зелених" фінансових інструментів, зокрема системи пільгового кредитування, грантових програм та "зелених" облігацій. Це дозволить зменшити фінансовий тиск на агровиробників, які прагнуть впроваджувати екологічно чисті технології.

Методологічні підходи	Системний підхід: аналіз аграрного сектору як складної системи, що функціонує у взаємозв'язку економічних, екологічних та соціальних компонентів
	Комплексний підхід: дослідження інвестиційної підтримки через інтеграцію державних, приватних та міжнародних інструментів
	Порівняльний підхід: аналіз практик інших країн у сфері сталого розвитку аграрного сектору
Методи дослідження	Аналіз та синтез: для оцінки існуючих механізмів інвестиційної підтримки
	Економіко-математичне моделювання: для прогнозування ефективності запропонованих механізмів
	SWOT-аналіз: для визначення сильних і слабких сторін, можливостей та загроз у впровадженні механізмів підтримки
	Експертне опитування: для збору думок фахівців щодо перспективності запропонованих заходів
Етапи дослідження	Оцінка поточного стану аграрного сектору в контексті сталого розвитку
	Аналіз чинних інструментів інвестиційної підтримки в Україні
	Розробка механізмів, спрямованих на стимулювання інвестицій
	Моделювання економічної ефективності та оцінка їх впливу на стійкість сектору

Рис. 1. Методологія дослідження механізмів інвестиційної підтримки сталого розвитку аграрного сектору в Україні

Джерело: сформовано на основі [4]

Фінансові механізми
Інвестиційні гранти: створення грантових програм для підтримки фермерських господарств, що впроваджують екологічно чисті технології та відновлювальні джерела енергії
Пільгове кредитування: запровадження низьковідсоткових кредитів для підприємств, які сприяють підвищенню ефективності ресурсокористування
Система "зелених" облігацій: спрямування коштів інвесторів на екологічні проекти в аграрному секторі
Податкові механізми
Зниження податкового навантаження для підприємств, що впроваджують проекти зі зменшення викидів парникових газів
Податкові пільги на імпорт обладнання для екологізації виробництва
Державні програми підтримки
Національний фонд сталого розвитку: фінансування довгострокових інвестицій у модернізацію аграрної інфраструктури та створення платформи фінансування проектів сталого розвитку
Програми страхування ризиків: покриття збитків від природних катаклізмів для малих та середніх фермерів
Інституційні механізми
Створення регіональних інвестиційних центрів для супроводу проектів сталого розвитку в аграрному секторі
Впровадження платформи електронних інвестицій, яка сприяє прозорій взаємодії між інвесторами та агровиробниками
Партнерські механізми
Залучення міжнародних організацій (FAO, World Bank, UNDP) для співфінансування проектів
Підтримка державно-приватного партнерства для реалізації інноваційних рішень, зокрема у сфері "розумного" землеробства
Економіко-екологічні інструменти
Розробка системи оцінювання ефективності інвестицій за критеріями економічної окупності та екологічного ефекту
Запровадження "вуглецевих кредитів" для підприємств, що знижують викиди CO ₂
Очікувані результати впровадження
Збільшення інвестиційної привабливості аграрного сектору
Підвищення екологічної стійкості виробництва та збереження природних ресурсів
Стимулювання інноваційних процесів і покращення якості життя у сільській місцевості

Рис. 2. Механізми інвестиційної підтримки сталого розвитку аграрного сектору

Джерело: сформовано на основі [1–9]

Одночасно необхідно впроваджувати інформаційні кампанії серед фермерів і аграрних підприємств, аби популяризувати ідеї сталого розвитку та "зелених інвестицій". Організація навчальних семінарів, вебінарів і тренінгів дозволить підвищити обізнаність аграріїв про сучасні інноваційні рішення та способи залучення інвестицій.

Значну роль у практичному впровадженні відіграють партнерські програми із міжнародними організаціями, такими як FAO, UNDP або Світовий банк. Ці організації можуть стати джерелом фінансової підтримки та ек-

пертних знань для реалізації проектів сталого розвитку. Наприклад, за рахунок міжнародних грантів можна фінансувати проекти з модернізації інфраструктури та впровадження відновлювальних джерел енергії на фермах.

Державне регулювання має доповнюватися державно-приватним партнерством, у рамках якого інвестори зможуть співфінансувати стратегічно важливі проекти, такі як "розумне" землеробство чи технології зі збереження ґрунтових ресурсів.

Для моніторингу ефективності реалізації проектів доцільно створити систему оці-

нювання, яка базуватиметься на ключових показниках сталого розвитку. Зокрема, слід оцінювати економічну окупність проектів, зниження рівня викидів парникових газів, збереження біорізноманіття та поліпшення умов праці в аграрному секторі.

Загалом практичне впровадження потребує активної участі держави, бізнесу та громадськості. Лише за умов злагодженої роботи всіх зацікавлених сторін можна забезпечити перехід аграрного сектору України до моделі сталого розвитку, яка сприятиме збереженню природного середовища, підвищенню конкурентоспроможності галузі та покращенню добробуту населення.

Висновки. Розробка та впровадження механізмів інвестиційної підтримки сталого розвитку аграрного сектору України є важливим кроком для забезпечення його конкурентоспроможності, екологічної стійкості та соціальної відповідальності. У ході дослідження було визначено ключові напрямки покращення інвестиційної політики, зокрема через впровадження пільгового кредитування, грантових програм, системи "зелених" облігацій та створення регіональних інвестиційних центрів.

Запропоновані механізми сприятимуть підвищенню привабливості аграрного сектору

для інвесторів, впровадженню інноваційних технологій і збереженню природних ресурсів.

Таким чином для досягнення сталого розвитку аграрного сектору в Україні у контексті впровадження механізмів інвестиційної підтримки важливим є:

- забезпечення ефективної координації дій між державою, бізнесом, науковою спільнотою та міжнародними партнерами;

- розроблення національної програми інвестиційної підтримки сталого розвитку аграрного сектору з акцентом на "зелені" технології;

- сприяння розвитку державно-приватного партнерства для реалізації стратегічних проектів, спрямованих на модернізацію аграрної інфраструктури;

- удосконалення законодавства щодо стимулювання екологічних інвестицій, включаючи пільги для підприємств, які використовують інноваційні технології;

- розвиток освітніх та інформаційних програм для агровиробників із залученням міжнародних експертів;

- створення системи моніторингу ефективності впровадження механізмів підтримки з урахуванням екологічних, соціальних і економічних критеріїв.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Домбровська С. М., Науменко А. О. Парадигма державного регулювання аграрного сектору в контексті світового досвіду. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2019. Т. 1. URL: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/12431> (дата звернення: 12.05.2025).
2. Лопатинський Ю. М., Буринська О. І. Складові та пріоритети сталого розвитку аграрного сектору економіки: концептуально-теоретичний дискурс. *Економіка АПК*. 2018. Т. 6. С. 94–102. URL: https://eaprk.com.ua/web/uploads/pdf/eaprk_2018_06_p_5_109-94-102_.pdf (дата звернення: 12.05.2025).
3. Мартієнко А. І., Бондаренко С. А. Екологічні інновації в регіональній інноваційній системі. *Ефективна економіка*. 2015. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4232> (дата звернення: 12.05.2025).
4. Невесенко А. В. Методичні засади сталого розвитку сільського господарства з урахуванням екологічних викликів. *Інтелект XXI*. 2017. № 1. С. 165–171. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2017/2017_1/22.pdf (дата звернення: 12.05.2025).
5. Польська Л. О. Механізми державного управління сталим розвитком аграрного сектора та сільських територій. *Ефективність державного управління*. 2020. Вип. 3(64). Ч. 1. С. 136–149. URL: <https://epa.nltu.edu.ua/index.php/journal/article/view/70/67> (дата звернення: 12.05.2025). DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.64.2020.217614>.
6. Прокопенко Н. Сталий розвиток аграрного сектора економіки: поняття, сутність, умови реалізації. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4319> (дата звернення: 12.05.2025). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-115>.
7. Радченко О. Д. Фінансовий потенціал сталого розвитку аграрного сектору. *Економіка АПК*. 2019. № 1 (291). С. 27–38. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2019_1_6 (дата звернення: 12.05.2025). DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201901027>.
8. Проект створення інноваційної платформи фінансування проектів сталого розвитку Innovation Investments. Фонд сталого розвитку України: веб-сайт. URL: <https://sdfu.org.ua/проект-створення-інноваційної-платф/> (дата звернення: 12.05.2025).

9. Latinin N., Kharchenko T. (2021). Обґрунтування методичного підходу до оцінки результативності організаційного механізму державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору економіки України. *Public administration and regional development*, vol. 11, pp. 279–298. URL: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/243/202> (дата звернення: 12.05.2025). DOI: 10.34132/pard2021.11.13.

REFERENCES:

1. Dombrovska S. M., Naumenko A. O. (2019) Paradyhma derzhavnoho rehuliuвання ahrarnoho sektoru v konteksti svitovoho dosvidu [The Paradigm of State Regulation of the Agricultural Sector in the Context of International Experience]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia i mistsevoho samovriaduvannia – Theory and Practice of Public Administration and Local Self-Government*, vol. 1. Available at: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/12431> (accessed May 12, 2025).

2. Lopatynskiy Yu. M., Burynska O. I. (2018) Skladovi ta priorityty staloho rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky: kontseptualno-teoretychnyi dyskurs [Components and Priorities of Sustainable Development of the Agricultural Sector of the Economy: Conceptual and Theoretical Discourse]. *Ekonomika APK – Ekonomika APK*, vol. 6, pp. 94–102. Available at: https://eapk.com.ua/web/uploads/pdf/eapk_2018_06_p_5_109-94-102_.pdf (accessed May 12, 2025).

3. Martiienko A. I., Bondarenko S. A. (2015) Ekolohichni innovatsii v rehionalnii innovatsiinii systemi [Ecological Innovations in the Regional Innovation System]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, vol. 8. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4232> (accessed May 12, 2025).

4. Nevesenko A. V. (2017) Metodychni zasady staloho rozvytku silskoho gospodarstva z urakhuvanniam ekolohichnykh vykykiv [Methodological Principles of Sustainable Development of Agriculture Taking into Account Environmental Challenges]. *Intelekt XXI – Intellect XXI*, vol. 1, pp. 165–171. Available at: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2017/2017_1/22.pdf (accessed May 12, 2025).

5. Polska L. O. (2020) Mekhanizmy derzhavnoho upravlinnia stalym rozvytkom ahrarnoho sektora ta silskykh terytorii [Mechanisms of State Management of Sustainable Development of the Agricultural Sector and Rural Areas]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia – Efficiency of Public Administration*, vol. 3(64), 1, pp. 136–149. Available at: <https://epa.nltu.edu.ua/index.php/journal/article/view/70/67> (accessed May 12, 2025). DOI: <https://doi.org/10.33990/2070-4011.64.2020.217614>.

6. Prokopenko N. (2024) Stalyi rozvytok ahrarnoho sektora ekonomiky: poniattia, sutnist, umovy realizatsii [Sustainable Development of the Agrarian Sector of the Economy: Concept, Essence, Conditions of Implementation]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 64. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4319> (accessed May 12, 2025). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-115>.

7. Radchenko O. D. (2019) Finansovyi potentsial staloho rozvytku ahrarnoho sektoru [Financial Potential of Sustainable Development of the Agricultural Sector]. *Ekonomika APK – Ekonomika APK*, 1 (291), pp. 27–38. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2019_1_6 (accessed May 12, 2025). DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.201901027>.

8. Proiekt stvorennia innovatsiinoi platformy finansuvannia proektiv staloho rozvytku Innovation Investments [The Project of Creating an Innovative Platform for Financing Sustainable Development Projects Innovation Investments]. Fond staloho rozvytku Ukrainy: veb-sait – Sustainable Development Fund of Ukraine: website. Available at: <https://sdfu.org.ua/проект-створення-інноваційної-платф/> (accessed May 12, 2025).

9. Latinin N., Kharchenko T. (2021) Justification of a Methodological Approach to Assessing the Effectiveness of the Organizational Mechanism of State Regulation of Sustainable Development of the Agricultural Sector of Ukraine's Economy. *Public Administration and Regional Development*, vol. 11, pp. 279–298. Available at: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/243/202> (accessed May 12, 2025). DOI: 10.34132/pard2021.11.13.